

УЗВИЙЛИК ВА УЗЛУКСИЗЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ ОРҚАЛИ ТАЪЛИМ СИФАТИНИ ОШИРИШ

Якубова Ҳилола Суннатовна

Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, «Технологик таълим методикаси» кафедраси катта ўқитувчиси

Аннотация. Ушбу мақолада таълим турларида технология фанининг мазмуни ва уларнинг узвийлиги ва узлуксизлигини таъминлаш ва шу орқали технология фанини ўқитишида таълим самарадорлигини оширишга эришиш йўллари келтирилади.

Калит сўзлар: Таълим тизими, таълим тизимини интеграциялаш, технология фанининг узвийлиги, узлуксизлиги, мактабгача таълимда технология фани, умумий ўрта таълимда технология фани, STEAM дастури.

ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ ЗА СЧЕТ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИНТЕГРАЦИИ И ПРЕЕМСТВЕННОСТИ

Якубова Ҳилола Суннатовна

Ташкентский государственный педагогический университет имени Низами, старший преподаватель кафедры «Методика технологического образования»

Аннотация. В этой статье рассматриваются содержание предмета технологии в видах образования и способы обеспечения их преемственности и непрерывности и, таким образом, повышения эффективности обучения в преподавании предмета технология.

Ключевые слова: система образования, интеграция системы образования, членство в науке о технологиях, непрерывность, наука о технологиях в дошкольном образовании, наука о технологиях в общем среднем образовании, программа STEAM.

IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION THROUGH PROVISION INTEGRATION AND SUCCESSION

Yakubova Hilola Sunnatovna

Annotation. This article discusses the content of the subject of technology in the types of education and ways to ensure their continuity and, thus, increase the effectiveness of learning in teaching the subject of technology.

Keyword:

Education system, integration of the education system, membership in the science of technology, continuity, science of technology in preschool education, science of technology in General secondary education, STEAM program

Кириш. Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясининг ижтимоий соҳани ривожлантириш номи тўртинчи устувор йўналишида таълим сифатини яхшилашга, таълим тизимида замонавий технологиялардан фойдаланиш масалаларига кенг эътибор қаратилган. Таълимислохотларининг замонавий босқичи жамиятда юз бераётган янгиланишларнинг тезкорлиги, таълим муассасаларига қўйилаётган янги, янада юқори талабларга тезроқ мослашиш билан боғлиқ долзарб вазифаларни илгари сурмокда. Қўйилаётган вазифаларнинг деярли барчаси тамойил жиҳатдан янги талабларни келтириб чиқаради ва уларни ҳал қилишда жамоанинг фақатгина мавжуд тажриба асосида иш кўриши етарли бўлмай қолади. Бугунги кунда таълим тизимига қўйилган асосий масалалардан

бири бу сифатли ҳамда замон талабига жавоб берадиган мутахассизларни тайёрлашдан иборат. Ушбу масалани ҳал этишда авваламбор Ўзбекистондаги амалдаги ҳар бир таълим турининг мақсади ва мазмунини алоҳида таҳлил этиш муҳимдир. Умумий ўрта таълим ўқув режасидаги фанларнинг ҳар бирига тўхталадиган бўлсак, шу фаннинг инсоннинг комил инсон сифатида шаклланишидаги ўрни ҳамда ўқувчининг келажакдаги эгаллаши лозим бўлган мутахассилиги учун шу фан қандай хизмат қилишига эътибор қаратиш керак бўлади.

Асосий қисим. Биргина технология фанини оладиган бўлсак ушбу фан мактабгача, умумий ўрта, ўрта махсус таълим ва олий таълимда бугунги кунда қандай ўқитилиб келаётганлиги, ҳар бир таълим турида фанга оид тушунчаларнинг бериб борилиши ва уларнинг оддийдан мураккабликка қараб ўсиб бориши ва фанга оид билим кўникма ва малакаларнинг узлуксизлигининг таъминланишини таҳлил этиш мақсадга мувофиқ. Бугунги куннинг талабидан келиб чиқиб барча таълим турларида технология фанини ягона фан сифатида қаралиши сифатли мутахассисларни ва кадрларни тайёрлашнинг асоси бўлиб хизмат қилади. Технология фанининг концепциясида мактабгача, умумтаълим, профессионал ва олий таълим тизимларида технология фанини ўқитишни ривожлантиришнинг асосий тенденцияларини белгилаб беради. жумладан:

таълим соҳаси ривожланган хорижий мамлакатларнинг таълим соҳасида меъёрларни белгилаш тажрибасидан миллий хусусиятларни ва мамлакатда амалга оширилаётган ислохотларни ҳисобга олган ҳолда такомиллаштириш;

технология фани давлат таълим стандарти талабларининг таълим сифати ва кадрлар тайёрлашга қўйиладиган халқаро талабларга мувофиқлигини таъминлаш;

технология фани бўйича мактабгача, умумтаълим, профессионал ва олий таълим тизимлари битирувчиларига қўйиладиган малака талабларини узвийлигини таъминлаш ҳамда амалиётга татбиқ этиш;(1,2)

технология фани мазмуни ва моҳиятини сифат жиҳатидан янгилаш, шунингдек ўқитишнинг янги аспектдаги методикасини ишлаб чиқиш, таълим-тарбия жараёнига индивидуаллаштириш тамойилларини босқичма-босқич татбиқ этиш;

мактабгача, умумтаълим, профессионал ва олий таълим тизимларида технология фанининг ўзаро интеграциясини таъминлаш ва битирувчиларни касб-хунарга ўргатиш орқали ҳаётга тайёрлаш ишларини ташкил этиш;

технология фани мазмуни, мустақил ҳаётда қўллаш имконияти бўлган технологик саводхонликни, танқидий фикрлаш ва ижодкорлик компетенцияларини шакллантириш;(3)

технология фанини ўқитишда вариатив ўқув модулларини ишлаб чиқиш;

таълим жараёнига миллий, умуминсоний ва маънавий қадриятлар асосида битирувчиларни тарбиялашнинг самарали шакл, усул ва воситаларини кенг жорий этиш;

технология таълими жараёнига рақамли технологиялар ва замонавий усулларни жорий этиш;

ўқув-тарбия жараёни самарадорлигини ва натижавийлигини таъминлашда инновацион педагогик ва замонавий ахборот-коммуникация технологияларини татбиқ этиш;

технология фани моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва бюджетдан маблағ билан таъминлашнинг самарадорлигини ошириш;

эркин бозор муносабатларига ва хусусий мулк устуворлигига асосланган иқтисодий ривожланиши ҳамда тадбиркорлик, касаначилик фаолиятини кенг жорий қилишда ўқувчи шахси, унинг интилишлари, қобилияти ва қизиқишларини аниқлаш;

давлат таълим стандартларида кўзда тутилган компетенцияларга асосланган

баҳолаш мезонларини ишлаб чиқиш ва амалиётга жорий этиш.

Ушбу тенденцияларни амалга оширишда технология фанининг ўқув режа ва таълим турларидаги фан дастурларини ягона тизим асосида шакллантириш ва мавзулардаги узилишлар ва такрорланишларни олдини олиш фаннинг истиқболи ва нуфузини ошишига хизмат қилади. Соҳа мутахассисларининг ҳамжихатликда ва биргаликдаги фаолияти келажакда сифатли ва замонавий кадрларни тайёрлашга эришилади.

Давлат таълим дастурлари таркибига кирувчи технология дарслари ўқувчиларда мета-фан, XXI аср ва ҳаётий кўникмаларини, битирувчиларда ностандарт шароитларда юзага келадиган муаммоларни ҳал этиш, таълимнинг барча босқичларида инженерлик қобилияти ва ижодкорликни ривожлантириш ҳамда мустақил ҳаётда зарур бўладиган меҳнат кўникмаларини ўзлаштириш, мактабдан кейинги таълим босқичига ёки мустақил ҳаётга қадам қўйишда зарур бўладиган базавий компетенциялар ва дунёқарашларини шакллантиради. Шу билан бир қаторда бутун дунё педагог олимларининг сифатли ва замонавий кадрларни тайёрлашга ва янги техника ва технологияларини эгаллаган муҳандис кадрларга бўлган талабнинг кундан кунга ошиб боришини назарда тутган ҳолда STEAM – таълим дастурининг тадбиғи алоҳида эътиборга моликдир. STEAM (Science – табиий фанлар, Technology – технологиялар, Engineering – муҳандислик, Art – санъат, Mathematics – математика) таълимини жорий этиш орқали мактаб ўқувчиларининг фанлар интеграциясига қурилган саводхонлик даражасини оширади. Халқаро тажрибалар асосида STEAM ни жорий этилиши бугунги кунда таълим тизимига ёндашувни ўрганиш ва таълимга бўлган муносабатини ўзгартиради. Ўқувчилар амалий кўникмаларга эътибор қаратиш орқали иродани, ижодкорлигини, мослашувчанлигини ривожлантиради ва бошқалар билан ҳамкорлик қилишни ўрган ади

Бугунги барча соҳалардаги ривожланиш даврида ўқув ва касбий фанларни қисқартириш STEAM тушунчасисиз мутахассисларни тайёрлашга янгича қараш аниқ технологик, муҳандислик илми ва математикасиз амалга ошириб бўлмайди.

Шу билан бир қаторда технология фанини ўқитиш – мактаб битирувчиларининг илмий-техник саводхонлигини, илк муҳандислик кўникмаларини ва компетенцияларини шакллантириш, шу билан бирга замонавий техник тизимлар ва технологиялардан профессионал даражада фойдаланиш, лойиҳалаштириш ва техник тизимларни бошқаришни ўзлаштириш имконини беради. Технология фани умумий ўрта таълим тизимида асосий интеграцион механизм вазифасини бажаради, табиий, илмий-техник, технологик, тадбиркорлик ва гуманитар фанлар доирасида олган билимларини мета-фан даражасида қўллашни ўргатади ва умумий ўрта таълимнинг амалий жиҳатларини кучайтиришга ёрдам беради.

Хулоса. Технология фанини замонавий талаблар асосида ўрганиши орқали мактаб битирувчисида технологияларни ўзгартириш жараёнида тушуниш, қўллаш, назорат қилиш, мукамалаштириш ва баҳолаш, лойиҳалаштириш, изланиш, бошқариш шаклланиб боради. Самарадор ва тўғри технологияларни танлаш, ностандарт фикрлаш ва фаолият юритиш кўникмасини шакллантириш орқали янги маҳсулот, хизматлар ва меҳнатга таъсир ўтказишининг янги услубларини ярата олади. Турли хил касбий кўникмаларни эгаллаш орқали мустақил ҳаётда зарур бўладиган касбни тўғри танлаш, меҳнат қилиш, янги билимларни эгаллаш, мукамалликка эришиш учун ўз устида мустақил ишлаш ва амалий фаолият юритиш ва тез ўзгарадиган иқтисодий, сиёсий, ижтимоий шароитларга мослашувчан, ноаниқ вазиятларда мустақил таълим олишга тайёр ўқувчи-ёшларни тарбиялайди

.Фойдаланилган адабиётлар рўйхати

1. STEAM in out-of-school time frameworks in under-served community-based

organizations: Evaluation and lessons learned. M. Caplan. ASEE Annual Conference and Exposition (24-28 June 2017) - Columbus, Ohio, 2017.

2. T. Santiboon, K. Ponkham. Journal 5th International conference for science educators and teachers (ISET 2017) - 2018.

3. Sabirova F. M. The creation of junior schoolchildren's interest in the experimental study of physical phenomena using the elements of the technology of problem-based, A. V. Deryagin International Journal of Engineering & Technology. 2018. - Vol. 7 (2.13). P. 150—154.

4. Якубова Х.С. Умумий ўрта таълим мактабларида меҳнат таълими фанини ўқитишда технологик ёндашувни тадбиқ этишининг ўзига хосликлари